

ΠΌΝΟΣ

πόνος, ο, ουσ. [<αρχ. πόνος], ο πόνος. **1.** (ειρωνικά) ιδιαίτερο ενδιαφέρον: «μέχρι προχτές τριγυρνούσε με τη μια και με την άλλη, κι αφού τον ξεζούμισαν, τον έπιασε ξαφνικά ο πόνος για το σπίτι του». **2.** η συμπόνια, ο οίκτος, η συμπαράσταση προς κάποιον: «μόλις τον είδα με κουρελιασμένα ρούχα, ένιωσα τέτοιο πόνο για το κατάντημά του, που ξέχασα ό,τι μου είχε κάνει και τον βοήθησα». **3.** μεγάλη δυστυχία, μεγάλη θλίψη: «έχει μεγάλο πόνο, που δεν πέρασε ο γιος του στο πανεπιστήμιο». (Λαϊκό τραγούδι: για 'με δε βρίσκεται γιατρός, φάρμακο και βοτάνι. Μ' αρνήθηκες κι ο πόνος μου δεν πρόκειται να γειάνει). **4.** στον πλ. **οι πόνοι**, οι ωδίνες του τοκετού: «όπου να 'ναι γεννάει, γιατί την έπιασαν οι πόνοι». Υποκορ. **πουάκι, το** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 26 φρ.)·

- *αλλού με τρίβεις, δέσποτα, κι αλλού 'χω γω τον πόνο*, λέγεται στην περίπτωση που η βοήθεια που μας προσφέρει κάποιος, δεν καλύπτει την πραγματική μας ανάγκη: «εδώ δεν είχε να φάει η οικογένειά μου, κι αυτός, για να με κάνει να νιώσω ευχάριστα, προθυμοποιήθηκε να με πάρει μαζί του στο ταξίδι του για να ξεσκάσω, αλλά, αλλού με τρίβεις, δέσποτα, κι αλλού 'χω γω τον πόνο». Συνών. *αλλού με τρώει, Γιάννη μου, κι αλλού εσύ με ξύνεις*·

- *γλυκός πόνος*, που δεν είναι βασανιστικός: «ένιωσε ένα γλυκό πόνο στο στομάχι του, γι' αυτό και δεν αποφάσισε να πάρει ακόμη το χαπάκι του»·

- *δε θα το πάρω κι επί πόνου*, δε θα στενοχωρηθώ, δε θα το δώσω σημασία: «αν δεν έρθει στο ραντεβού, δε θα το πάρω κι επί πόνου»·

- *δώδεκα Απόστολοι καθένας με τον πόνο του ή δώδεκα μαθητές καθένας με τον πόνο του*, βλ. φρ. *καθένας με τον πόνο του*·

- *καθένας με τον πόνο του*, καθένας σκέφτεται, μιλάει, ασχολείται με αυτά που τον βασανίζουν, που τον ταλαιπωρούν: «είχε πενήντα άτομα στη δουλειά του κι ο καθένας με τον πόνο του». (Λαϊκό τραγούδι: **καθένας με τον πόνο του** κι εγώ με το δικό μου, είναι μεγάλος ο καημός και το παράπονό μου). Συνών. *καθένας με τον καημό του*· βλ. και φρ. *καθένας με το πρόβλημά του*, λ. πρόβλημα·

- *μ' ένα πόνο*, ευχή σε έγκυο γυναίκα να γεννήσει αμέσως και χωρίς προβλήματα·

- *μ' έφαγαν οι πόνοι*, με κατέβαλαν οι πίκρες, οι δυστυχίες, οι στενοχώριες: «δεν αντέχω να ζω άλλο, γιατί μ' έφαγαν οι πόνοι». (Λαϊκό τραγούδι: *λαβωματιές με γέμισες και μ' έφαγαν οι πόνοι και στη φωτιά που μ' έριξες τίποτε δε με σώνει*)·

- *με δέρνει ο πόνος ή με δέρνουν οι πόνοι*, βασανίζομαι έντονα από δυστυχίες, από στενοχώριες, από προβλήματα: «από τότε που θυμάμαι τη ζωή μου, με δέρνουν οι πόνοι». (Λαϊκό τραγούδι: *δεν έχει χίλιους δυο καημούς δεν **τουε δέρν'** ο πόνος, κι αν είναι πλούσιος ή φτωχός αυτός το ξέρει μόνος*)·

- *με πόνο*, με συμπόνια, με οίκτο, με συναίσθημα συμπαράστασης. (Λαϊκό τραγούδι: *τον κοιτούσαμε θλιμμένοι και **με πόνο** στην καρδιά, γιατί ήταν στην παρέα απ' τα πιο καλά παιδιά*)·

- *μπρος στα κάλλη τι 'ν' ο πόνος*, βλ. λ. [κάλλος](#)·

- *παίζει με τον πόνο μου*, **α.** λέει και ξελέει πως θα με βοηθήσει, τη στιγμή που έχω άμεση ανάγκη από αυτή τη βοήθεια ή λέει και ξελέει πως θα μου δώσει κάτι, τη στιγμή που το χρειάζομαι απόλυτα: «απ' το πρωί τον παρακαλώ να μου δώσει τ' αυτοκίνητό του για δυο ώρες το βράδυ που το χρειάζομαι, κι αυτός παίζει με τον πόνο μου, γιατί μια λέει πως θα μου το δώσει κι ύστερα κάνει πως ξεχνάει». **β.** με κοροϊδεύει για κάποιο ατύχημα ή πάθημά μου: «έμαθε πως μ' έδιωξαν απ' τη δουλειά και παίζει με τον πόνο μου, γιατί κάθε τόσο με ειρωνεύεται»·

- *πεθαίνω απ' τον πόνο ή πεθαίνω στον πόνο*, πονώ, υποφέρω πάρα πολύ: «κάθε φορά που με πιάνει το στομάχι μου, πεθαίνω απ' τον πόνο»·

- *πνίγω τον πόνο (μου)*, πιέζω τον εαυτό μου για να μη φανεί ο πόνος, ιδίως ο ψυχικός που νιώθω: «μόλις έμαθε τ' άσχημα νέα, έπνιξε τον πόνο του για να μην καταλάβουν τίποτα οι άλλοι»·
- *πνίγω τον πόνο μου στο ποτό*, προσπαθώ να ξεχνώ αυτό που με βασανίζει πίνοντας, μεθώντας: «απ' τη μέρα που τον χώρισε η γυναίκα του, πνίγει τον πόνο του στο ποτό». Πρβλ.: *πίνω για να ξεχνώ τον πόνο μόνο μόνο, λέω στον ταβερνιάρη, ρετσίνα κεχριμπάρι* (Τραγουδί)·
- *πόνος που τον δέρνει!* ή *τον δέρνει ένας πόνος!* νιώθει μεγάλο ψυχικό πόνο: «πρόσφατα έχασε το γιο του. -Αχ, τον καημένο, πόνος που τον δέρνει!»·
- *σβήνω τον πόνο μου*, τον κάνω λιγότερο έντονο, τον καταπραύνω: «απ' τη μέρα που χώρισα με τη γυναίκα μου, σβήνω τον πόνο μου στα ταξίδια». (Λαϊκό τραγούδι: *θέλω μαζί σου ο πόνος μου να σβήσει, πάλι η πενιά σου ζητώ να με μεθύσει*)·
- *την έπιασαν οι πόνοι*, (για έγκυες γυναίκες) έφτασε η ώρα να γεννήσει: «μόλις την έπιασαν οι πόνοι, την μετέφερε ο άντρας της αμέσως στην κλινική»·
- *το κρεβάτι του πόνου*, βλ. λ. [κρεβάτι](#)·
- *το παίρνω επί πόνου*, στενοχωριέμαι υπερβολικά, δίνω μεγάλη σημασία στα λόγια ή τις ενέργειες κάποιου που στρέφονται εναντίον μου: «το πήρε πολύ επί πόνου που κάθισες και τον κατηγορήσες, χωρίς να ξέρεις πώς έγιναν τα πράγματα»·
- *τον δέρνει ο πόνος*, υποφέρει ψυχικά πάρα πολύ: «ακόμα τον δέρνει ο πόνος για το θάνατο του πατέρα του». (Λαϊκό τραγούδι: *δεν έχει χίλιους δυο καημούς, δεν τονε δέρνει ο πόνος, κι αν είναι πλούσιος ή φτωχός, αυτός το ξέρει μόνος*)·
- *τον έφαγε ο πόνος ή τον έφαγαν οι πόνοι*, καταβλήθηκε σωματικά ή ψυχικά: «τόσα χρόνια στην ξενιτιά, τον έφαγε ο πόνος». (Λαϊκό τραγούδι: *βασανισμένο μου κορμί, σε φάγανε οι πόνοι, γιατροί δε σε γιατρεύουνε, το χρήμα δε σε σώνει*)·
- *τράβα πόνο για ομορφιά*, βλ. λ. [ομορφιά](#)·
- *τρελαίνομαι απ' τον πόνο*, βλ. φρ. *πεθαίνω απ' τον πόνο*·
- *τώρα τον έπιασε ο πόνος!* λέγεται ειρωνικά ή υποτιμητικά για άτομο που αρχίζει να ενδιαφέρεται για κάτι, όταν αυτό, ιδίως κακό, έχει ήδη συντελεστεί, έχει ήδη ολοκληρωθεί: «μου 'πε ο τάδε πως θα μιλήσει στο διευθυντή σου να σου φέρεται καλύτερα. -Τώρα που με απέλυσε τον έπιασε ο πόνος!»·
- *τώρα τον πήρε ο πόνος!* βλ. φρ. *τώρα τον έπιασε ο πόνος(!)*·
- *σοφώ απ' τον πόνο ή σοφώ στον πόνο*, βλ. φρ. *πεθαίνω απ' τον πόνο*·